

Asia: VN/1347/2021

Oikeudenkäyntikulutyöryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Takuusäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua oikeudenkäyntikulutyöryhmän mietinnöstä.

Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite oikeusturvan saatavuudesta riippumatta taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta asemasta.

Oikeudenkäyntityöryhmän esityksen mukaan tuomioistuin voisi omasta aloitteestaan ja nykyistä lievemmin edellytyksin kohtuullistaa määrää, jolla riita-asian hävinnyt asianosainen veloitetaan korvaamaan jutun voittaneen asianosaisen oikeudenkäyntikuluja.

Oikeudenkäyntikulujen kohtuullistamista koskevan ehdotuksen tavoite on parantaa oikeuden saatavuutta yhteiskunnassa pienentämällä ihmisten ja yhteisöjen oikeudenkäyntikuriskia riita-asioissa.

Esityksenä on lisäksi oikeudenkäyntiasiamiehen ja -avustajan velvoite antaa päämiehelleen ennen laajan riita-asian oikeudenkäyntiä kirjallinen arvio oikeudenkäyntikulujen todennäköisestä määrästä, kun päämies on yksityishenkilö, jolle ei ole myönnetty oikeusapua ilman omavastuuosuutta.

Oikeudenkäyntikuluarviota koskevan ehdotuksen tavoite on parantaa henkilön tietoisuutta oikeudenkäynnin kustannuksista ja siten myös sen sisältämästä taloudellisesta riskistä.

Takuusäätiö kannattaa esitettyjä muutoksia. Molemmat muutokset osaltaan parantavat yksityishenkilön mahdollisuuksia sekä saattaa asiansa tuomioistuimen ratkaistavaksi että arvioida siitä itselle mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia. Nyt esitetyt muutokset eivät kuitenkaan yksistään lyhennä oikeudenkäyntiprosesseja tai tee niistä edullisempia.

Jos nykyinen sääntely oikeudenkäyntikulujen kohtuullisuuden arvioinnista ei ole toiminut lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla ja ollut käytännössä harvinaista, Takuusäätiö pitää hyvänä, että esityksessä on kiinnitetty siihen huomiota ja edellytyksiä oikeudenkäyntikuluvastuun kohtuullistamiseen viran puolesta lievennetään. On myös tärkeä huolehtia, että oikeuskäytäntö on alusta alkaen mahdollisimman yhtenäinen, jotta kansalaiset ovat yhdenvertaisessa asemassa asiaa käsittelevästä tuomioistuimesta riippumatta. Kuluvastuun kohtuullistaminen viran puolesta on erityisen tärkeää niissä tilanteissa, missä asianosainen ei ole itse ymmärtänyt vedota oikeudenkäyntikulujen kohtuullistamiseen.

Vaikka oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen arvioinnin on todettu olevan vaikeaa oikeudenkäyntiasiamiehelle tai -avustajalle, niin lähtökohtaisesti heillä ammattilaisina on yksityishenkilöä paremmat edellytykset selvittää tai arvioida oikeuskäsittelyn aiheuttamaa työmäärää ja siitä syntyviä kuluja. On myös tärkeää, että kustannusarvio annetaan pysyvällä tavalla kirjallisesti ja että sitä on velvollisuus päivittää kustannusten noustessa olennaisesti. Kustannusarvio antaa yksityishenkilölle mahdollisuuden arvioida omaa taloudellista riskiä, millä voi olla suuri vaikutus oikeudenkäyntiprosessiin ryhtymiseen. Sääntelyn heikkoutena on, ettei arvio ole sitova ja että kustannukset voivat lopulta nousta paljon suuremmiksi. Vähintään kustannusarvion päivittäminen on oltava pakollista ja mieluummin hyvissä ajoin etukäteen antaen päämiehelle mahdollisuuden arvioida uudestaan prosessissa etenemistä.

Backman-Grönqvist Minna
Takuusäätiö sr.